

WAARDERENDE ONDERZOEKENDE KLASSENBEZOEKEN

Als je door een bos loopt en je kijkt naar boven, dan zie je hoe er tussen de boomtoppen ruimte is; de kruinen raken elkaar niet. Dat is geen toeval: bomen geven elkaar ruimte zodat elke boom voldoende zonlicht en zuurstof kan opnemen. De bedoeling van waarderende onderzoekende klassenbezoeken is hetzelfde: het creëren van ruimte en lichtheid voor de ander. Een ontspannen mens is immers beter in staat te reflecteren en te leren dan een gespannen mens.

De energie die vrijkomt tijdens de waarderende onderzoekende klassenbezoeken en nagesprekken creëert groei van (zelf)vertrouwen, reflecterend vermogen en veerkracht. De werkwijze van waarderend onderzoeken doet eventuele spanning, die jij of de leerkracht vooraf of tijdens een observatie of gesprek voelt, wegebben, waardoor je samen in verbinding een echt goed en wederkerig gesprek kunt voeren. Er ontstaat ruimte voor eigenaarschap, regie en actief handelen; kortom van professioneel gedrag en werkplezier. En het fijne is dat als je eenmaal zo te werk gaat, je merkt dat je deze activiteit voorrang geeft in jullie agenda en volle takenpakket, omdat het al jullie doelen, taken en opdrachten raakt en dient.

Wat doe je?

Wat je als IB/KC'er kunt doen tijdens het klassenbezoek is bewust waarnemen met je hele lijf: wat voel ik, wat zie ik, wat ruik ik, wat

hoor ik? Hoe ervaar ik de sfeer, waar kijk ik naar, wie zie ik hard werken? Waar verwonder ik me over? Wat zie ik dat goed werkt? Het is aan te raden om geen kijkwijzer op schoot te hebben, maar hooguit een schrijfboekje waar je korte notities in maakt. Je kijkt écht, vanuit een vragende, waarderende en onderzoekende grondhouding. Zie je voorbeelden van vakmanschap, betrokkenheid bij elkaar en bij de inhoud, leerenergie, flow, ruimte voor autonomie, ondersteuning (en voor wie?), leerrendement, plezier en succeservaringen? Je zoekt naar mogelijk nog verborgen schatten en onbenut potentieel.

Nagesprek

Voer – indien mogelijk – nog dezelfde dag van het klassenbezoek het nagesprek met de leerkracht. Het is belangrijk dat je daarbij vooral vragen stelt: verbindende, verwonderde, aansluitende vragen. Probeer jouw eigen reacties te beheersen, zwak niet af, relatieveer niet, maar houd het bij vragen. De ander wordt zich meer bewust van haar handelen, en van haar genomen beslissingen. Zo kan er ruimte ontstaan om je samen te buigen over vragen en samen te kijken naar effecten van het handelen. Werk wederkerig vanuit vragen: ga uit van de eigen kracht, kennis en kunde van de leerkracht, gecombineerd met die van jou.

Vragen die richting geven aan het gesprek

- Waar keek ik naar?
- Waar genoot/geniet jij van in ...?
- Welke keuzes heb je gemaakt in ...? Vertel eens?
- Wat werkt goed in je keuzes?
- Hoe heb je deze les voorbereid?
- Wat was een moment waarin je genoot ... (flow?)
- Op welk moment ervoer je topconcentratie/verbinding/ ... in je groep?
- Wat deed dat met jou?
- Wat was de impact daarvan op de leerlingen?
- Waar zat het in, dat die mooie concentratie/verbinding ontstond?
- Herinner je je meer momenten waarin dat gebeurt? Vertel eens?
- Wat ik zag is ... Herken je dat?
- Welke groei zie je bij welke leerling?
- Wat zou nou maken dat ...?
- Hoe kunnen we ...
- Wat werkt goed voor ...?
- Waar wil je meer van doen? Hoe?
- Welke (verborgen) behoeften, schatten en onbenut potentieel ontdekken we hier?

Doelen en afspraken

Een waarderend onderzoekend gesprek eindigt bij voorkeur met een samenvatting, de ordening van (nieuwe) doelen, ambities en concrete afspraken. Een uitkomst kan zijn dat er nu ruimte is om verder te zoeken naar wat werkt, nog niet naar wens werkt, of nog beter zou kunnen werken. En ruimte om het meervoudig perspectief te verkennen: welke beleving en ideeën hebben de leerlingen zelf, en de duopartner, de gymleerkracht, de ouders en andere betrokkenen? Welke alternatieven denken we uit, zoeken we op en willen we uitproberen? Wanneer zal ik opnieuw komen om mee te kijken en mee te denken?

Ga uit van een vraag en niet van een hulpvraag. Een hulpvraag impliceert namelijk onnodige afhankelijkheid en brengt het risico met zich mee dat de ander jou als expert ziet en zelf passief deelneemt aan het gesprek.

Kijken achter het gedrag

Bij waarderende klassenbezoeken kijk je naar sterke elementen van een les, mooie voorbeelden en zovoort. Maar als de leerkracht (ook) wat minder positief gedrag laat zien, kan het voor jou als IB'er soms best lastig zijn om hierover in gesprek te gaan. Weet dat achter elk gedrag, ook van je collega's, een behoefte schuilgaat. Welke behoefte kun jij ontdekken achter zichtbaar boos gedrag, achter niet-nagekomen schoolafspraken, achter geuite frustraties, achter herhaald uitgesproken negatieve overtuigingen? Ben je in staat je eigen opborrelende emoties te reguleren en je collega ook hier vragend, waarderend en onderzoekend in te benaderen? Kun je samen met de leerkracht de geuite onvrede of onzekerheid omzetten naar positief geformuleerde onderzoeksthema's, naar te ontwikkelen vaardigheden, naar acties die we stap voor stap kunnen verkennen, onderzoeken, aanjagen en uitvoeren? Kijk met een systemische blik en ga ervanuit dat alles verbonden is.

Wil jij dat iedere collega uitkijkt naar jouw volgende bezoek en graag met jou in gesprek gaat? Vertel

je team over deze werkwijze en ga oefenen met observaties van 10 minuten en gesprekken van 15-30 minuten, eens per acht tot tien weken met elke leerkracht. Zo ontstaat een lerende kwaliteitscyclus, in verbinding met het hele team. ■

Meer lezen?

- Van Dijk, S. (2018). *Meester in de klas. Betere Boeken/BigBusinessPublishers.*
- Van Dijk, S. (2021). *WUG! Een beter OT voor leerkracht en leerling. Instondo.*

Simone van Dijk is zelfstandig gevestigd coach, trainer en specialist op het gebied van handelingsgericht werken/arrangeren (HGW/HGA) en traumasensitief onderwijs (TSO). Simone schreef 'Arrangeer samen' (2015), 'Meester in de klas' (2018), 'WUG! Een beter OT voor leerkracht en leerling' (2021) en 'Arrangeren voor gevorderden' (2021) en 'Het grote invalboek' (2023). info@simonetraint.nl

Tips

- Voer dezelfde dag (liefst direct aansluitend) waarop je een klassenbezoek hebt gedaan, het nagesprek.
- Stel alleen maar vragen in het nagesprek.
- Ga uit van een vraag, niet van een hulpvraag.
- Werk wederkerig vanuit vragen.
- Eindig het gesprek met de vraag: 'En nu?'

Samenvatting

Waarderende onderzoekende klassenbezoeken gaan uit van respect voor en het stimuleren van elkaars professionaliteit. Wees een goede gesprekspartner: kies bewust je lens, leg een vergrootglas op wat werkt en op 'flowy energy'. Belangrijk is om positief-onderzoekende vragen te stellen en om door te vragen op een wederkerige en activerende manier. Praat in perspectieven, dus eindig een gesprek altijd concreet in afspraken.